

BİR İLETİŞİM ARACI OLARAK MİZAH: SOSYAL MEDYADA SPOR TEMALI 'CAPS' KÜLTÜRÜ

Dr. Öğr. Üye. Yalçın KAHYA*

ÖZ

Gülme, farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan bir reflekstir. Mizah, gülmeye neden olan bu nedenlerden sadece biridir. Mizah bir yandan olayların komik, çelişkili ve alışılmadık yanlarını yansıtırken diğer yandan da insanı düşündürür ve güldürür. Bu yönüyle mizah, durumlar arasındaki çelişkilerin açığa çıkarılması pratiğine dayanmaktadır. Bu bağlamda mizahın en çok kullanıldığı alanlardan birini de sosyal medya oluşturmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri insanlara, düşüncelerini ve eserlerini paylaşacakları olanaklar yaratan, paylaşım ve tartışmanın esas olduğu bir medya sunmaktadır. Sosyal medya olarak adlandırılan bu sanal ortam, kullanıcı tabanlı olmasının yanında kitleleri ve insanları bir araya getirmesi ve aralarındaki interaktif etkileşimi arttırması bakımından önem taşımaktadır. Özellikle sosyal medya kullanıcılarının düşüncelerini güldürmek, eleştirmek ve görüş bildirmek için aktardıkları elektronik araçlardan biri de "caps" olarak adlandırılan görsellerdir. Bu çalışmada özellikle spor konulu mizahi capslerin içerik ve söylem analizi yapılarak bu capslerin sosyal medyadaki açık ve kapalı işlevlerine dikkat çekilecektir. Sonuç olarak capsler; bazen amaçların araçsallaştırılması yolu ile ideolojik ve siyasi araç olarak kullanılır. Bazen de hem taraftar hem de karşı görüşle iletişim kurmanın bir yolu olarak kullanılmaktadır. Ayrıca capsler, çoğunlukla bireylerin yaşadıkları sorunlar karşısında çok kısa ve çarpıcı, dikkat çekici, ikna edici mizahi metinler ile sorunlarını dile getirmesine olanak sağlamaktadır. Capsler siyaset, spor, eğitim, şiddet vb. konulardaki sorunları mizah bir dil ve kelime oyunları ile post modern söylemleri de kullanarak yapı bozumuna uğratmaktadır.

Anahtar kelimeler: Gülme, Mizah, Sosyal Medya, Caps, Spor.

HUMOR AS A COMMUNICATION TOOL: SPORTS-BASED 'CAPS' CULTURE ON THE SOCIAL MEDIA

ABSTRACT

Laughter is a reflex that occurs due to different causes. Humor is just one of the reasons for laughing. Humor, on the one hand, reflects the funny, contradictory, and unusual aspects of events, while at the same time it makes people think and laugh. In this sense humor is the act of revealing contradictions between situations. In this context social media is one of the most used areas of humor. New communication technologies are a medium which people share ideas and discuss. Social media also creating opportunities for people to share their thoughts and works. This virtual environment, called as social media, is important because not only it is user-based, but also because it brings together people and enhances interactive interaction between them. One of the tools, called 'memes', used by people to criticize, cheer and comment on their thoughts via social media. In this study, content and discourse analysis of humorous capsules, especially sports, will be done. Then capsules will be highlighted in open and closed functions in social media. Consequently caps; it is sometimes used as an ideological and political tool by means of instrumentalization of goals. Sometimes it is used as a way to communicate with both supporters and counter-viewers. In addition, the caps, often in the face of the problems of individuals very short and striking, remarkable, persuasive humorous texts and allows you to express their problems. Capsler politics, sports, education, violence and so on. The problems of the subjects are deconstructed by using humorous language and word games and post modern discourse.

Keywords: Laughter, Humor, Social Media, Memes, Sport.

1.GİRİŞ

* Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi. ykahya@bandirma.edu.tr, ORCID NO: 0000 0003 4499 7204

Daha çok duygularla ilişkili olduğu kabul edilen gülme, birçok nedene bağlı olarak ortaya çıkan bir reflekstir (Morreall, 1997: 5-6). Mizah ise gülmeye neden olan nedenlerden sadece biri olmakla beraber, her milletin mizah anlayışı kendi fikri hayatının ve dil imkânlarının bir sonucudur (Bayraktar, 2012: 265). Öyle ki, Antik çağlardan günümüze yaşanan sosyal ekonomik ve teknolojik gelişmeler toplumsal bir olgu olan mizah kavramına bakış açısını da dönüştürmüştür. Mizahın genel tanımına bakıldığında, “gülmenin sanatlı şeklinin mizah olduğu” değerlendirilmesiyle karşılaşırız (Eşigül, 2002: 3). Toplumsal bir olgu olan mizahın genel özelliklerine bakıldığında; mizahın içerisinde mutlaka komik ve gülünçlüğü olduğunu ve alışılmadık uyumsuz bir durumun varlığı söz konusudur. Mizah kimine göre sanat, kimine göre ise edebiyattır. Bazıları ise mizahın felsefe olduğu görüşündedirler. Bu noktada toplumun yaşadığı coğrafya, iklim, din, dil ve adetlerin farklılığına göre mizah anlayışı da tamamen değişir. Bu bağlamda, her ulusun kendine özgü bir mizah anlayışından bahsetmek mümkündür (Bayraktar, 2010: 18-19).

Sözlü kültür ortamından yazılı kültür ortamına ve oradan da dijital kültür ortamına geçişle beraber iletişim yöntem ve teknikleri de büyük bir değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Özellikle günümüzde dijital kültür ortamındaki sosyal medya tabanlı iletişim ağları, kullanıcılar arası iletişim açısından büyük imkânlar sahaıptır. Sosyal medya kullanıcıların düşüncelerini aktarmak ve eleştirmek amacıyla kullandıkları araçlardan biri de “caps” olarak adlandırılan görsellerdir. Bu görseller, hem yazılı hem de görsel bakımdan önemli birçok işleve sahaıptır. Özellikle verilmek istenen mesajın doğru, hızlı ve yine belli bir hoşgörü içerisinde muhataba aktarılmasında bu capsler son dönemde sosyal medya kullanıcıları tarafından sıkça kullanılmaktadır. Capslerin vermiş olduğu mesajlar bir grafik, bir resim veya bir fotoğrafın verdiği mesajla benzer özelliklere sahaıptır. Kültürel üretim alanı dediğimiz bu alanlar birer iletişim aracı olarak zamanla yeni bir dil ve estetik yapı oluşturmaktadır (Aktaş, 2016:12).

2.CAPS AKIMI

Dijital çağda yaşanan teknolojik dönüşümler iletişim medyasına ulaşımı, küresel ve yerel bağlamda sürekli bir ağ üzerinden sağlarken sosyal hayatın tümünü etkilemektedir. Son yıllarda yaşanan değişimler, internet ve kablosuz ağların kullanımı kitlesel öz iletişim kavramını gündeme getirmektedir. Kitlesel öz iletişim sayesinde bireyler mesajlarına özerk olarak karar vermekte, mesajın alıcıları da kendisi tarafından belirlenerek öz seçim yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bireyden kolektife giden yolda verilen mesajların anlam inşa süreci dönüşümler geçirerek büyük bir çeşitliliğin damgasını taşımaktadır (Castells, 2013: 21). Yeni sanal ortamlar insanlar arasında interaktif iletişim imkânı sunarken her birey kendi özgün mizahını oluşturmaktadır (Fırat, 2016: 641).

Mc Luhan'ın “araç mesajdır” ifadesi “capsler” bağlamında değerlendirildiğinde, capsler algısal alışkanlıkları değiştirmekte, kişilere olduğu kadar topluma da mesaj vermektedir. Başka bir deyişle medya ve türevleri bizim algımızı şekillendirmekte ve yeniden şekillendirilmektedir. Capsler, iletilen mesajdan çok insanlar üzerinde etkili olmaktadır. Capsler sadece mesajın taşıyıcısı rolünü üstlenmemektedir. Mesajdan daha çok insanların düşünce yapıları ve algılayışlarını değiştirmektedir. İnsanın uzantısı olan teknoloji insan ilişkilerini etkilemekte, iletişim teknolojilerindeki buluşlar

kültürel değişimlere yol açmaktadır. Başka bir deyişle ilk başta aletlerimize şekil veririz ve daha sonra aletlerimiz bize şekil vermektedir (Altay, 2005: 15-22).

Günümüzde eğlendirmek ve düşündürmek amacıyla hazırlanan elektronik görsellere "caps" adı verilmektedir. Fotoğraflardan elde edilen resimlere amaca uygun bir alt yazı, kırmızı bir şerit içerisinde yazıldıktan sonra caps hazırlanmış olur. Bu capsler eğlendirmek, korkutmak, herhangi bir düşüncüyü aktarmak, reklam yapmak vb. amaçlarla hazırlanmaktadır (Güvenç, 2017: 110). Bu noktada sosyal medyada kullanılan capsler, filmlerden, fotoğraflardan ve çeşitli televizyon programlarından elde edilen fotoğraf karelerinin mizahi unsurlarla bir bütünlük arz etmesinden ortaya çıkmaktadır. Anlık etkileşim gücünü ortaya koyan capsler çoğu zaman karmaşık olanın en iyi yorumcusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak mizahın evrenselliğine yerleşen insan yaşamına ilişkin bu resimler bazı insanları mutlu etmeyebilir (Kullar & İnci, 2015: 24).

Capsler, çevrimiçi dünyada artan popülerlikleri sayesinde çevrimiçi iletişimin vazgeçilmez bir parçası haline gelmektedir. Capsler ilgili tüm sosyal medyada ve çeşitli konularda forumlarda yer almaktadır. Capsler günümüzde geniş bir anlam alanına sahip olmakta ve aynı zamanda giderek artan bir şekilde araştırmacıların ilgisini çekmektedir (Morger,2017:1). Birçok araştırmacı capslerin tanımı noktasında farklı görüşler sunmaktadır. Örneğin, Patrick Breitenbach, bir capsin ne olduğuna dair tutarlı bir teori geliştirmenin henüz tamamlanmadığını ifade eder (Halmdienst, 2016: 12). Capsler, sosyal medya ve diğer web sitelerinde topluma mal olmuş kişiler ve olaylara ait yazısal ifadelerin mizahi bir dille bir araya getirilmesiyle ortaya koyulan görseller olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri hem bireysel hem de toplumsal manada temel bir süreç olup demokrasinin işleyişine katkı sunmaktadır (Akyazı & Akyazı, 2013: 226).

Başka bir yazar ise capsleri gündelik yaşam pratiklerine nüfuz eden, var olan metni bağlamı dışından çıkararak yeniden yorumlayan, gülünç, yaratıcı, yenilikçi, düşündürücü dijital kültür nesnelere olarak tanımlamaktadır (Yılmaz, 2017: 200).

Evrensel bir iletişimin kapılarını açan sosyal medyada yer alan capsler filmlerden, fotoğraflardan ve çeşitli televizyon programlarından elde edilen görüntülerin mizahi yazılarıyla buluşması sonucu kitlelere ulaşmaktadır. Yeni iletişim teknolojilerinin capsler yoluyla yaratmış oldukları dil güncel olay ve olgulara, sorunlara eleştirel bakış açısı sunmaktadır (Karataş & Binark, 2016: 427). Yeni nesil internet mizahı olan capsler muhalif bir dille bir iletiyi yeniden kurgulayıp birbirinden farklı frekanslar, şiddetler etki alanları ile bireysel ve toplumsal pratiklere dönüştürmektedir (Ünsay & Ügümü, b.t.: 6). Ön koşulların olmadığı herkesin rahatça görüşlerini ifade edebildiği sosyal paylaşım ağlarında herkes üretimde bulunabilmekte ve iletişim interaktif bir şekilde sürmektedir (Vural&Bat,2010: 3352). Başka bir görüşe göre, özellikle bireylerin farklı alanlardaki düşüncelerini ve içlerindeki ben'i dışa vurmaları her ne kadar özgürleştirilmiş gibi gözükse de bu özgürlük sanaldır (Tosun, 2013: 132). Sosyal medyada paylaşılan capsler toplumsal yaşamda ki gündelik pratikleri etkilemektedir. Bu çalışmada yer alan capslerin tepki koyma, muhaliflik ve eleştirel bakışın mizah yoluyla üretilerek toplumsal gerilimleri nasıl etkilediği incelenmektedir.

3. ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

Çalışma temel olarak, dilbilimsel öğelere sahip imgeler ve bu imgelerin iletişim kurmak için internette ve sosyal medya kanallarında gittikçe artan bir şekilde kullanılmakta olduğu gerçeğine dayanmaktadır. Bu unsurların yüzeysel, küçük, esprili bir "internet aperiati" olarak kullanılması, capslerin bilimsel olarak incelenmesi gerekliliğine zemin oluşturmuştur. Yine, bu içeriklerin dilsel araştırma yöntemleri bağlamında nasıl ele alınabileceği konusu büyük bir öneme sahiptir. Bu noktada figüratif ve dilbilimsel bileşenlerden oluşan çok modlu metinleri analiz etmeyi amaçlayan "görüntü dilbilimi" çalışmada bir yöntem olarak belirlenmiştir. Bu tür metinleri analiz etmenin temel sebebi, bugün daha çok görsel iletişimin yaygın olduğu bir dünyada yaşıyor olmamızdan kaynaklanmaktadır. Günlük yaşantımız içerisinde; internete, televizyona, gazetelere, seçim posterlerine, reklamlara, hatta metro istasyonlarında bile yer alan görseller bizlere eşlik etmektedir. Görsel unsurlar, dilsel unsurlardan farklı olarak, "*beyne hızlı atımlar*" gönderme noktasında çok daha kalıcı ve belirgin etkiye sahiptir (Halmdienst, 2016: 8-11). Bu çalışmada, sosyal medyada yer alan capsler özellikle spor konusu ekseninde değerlendirilmiş ve sosyal medya kullanıcılarının mizah ve hoşgörü atmosferinde nasıl bir dil kullandıkları tespit ve analiz edilmiştir.

Göstergebilimi toplumsal nitelik olarak değerlendiren Saussure göstergebilimi, "*göstergelerin toplum içindeki yaşamını inceleyen bir bilim olarak*" tanımlar. J.Greimas'a göre göstergebilim "*hem dünyanın insan için hem de insanın insan için taşıdığı anlamı*" araştırmaktadır. Göstergebilim, sosyal bilimlerin bakış açısını yenileyerek yönetsel önerilerde bulunmuş, yeni örnekler sunarak her türlü anlamsal bütünlüğü dair temelleri sağlamıştır. Greimas, göstergebilim kuramını her şeyden önce bir anlamlama kuramı olarak tanımlar. Gösterge bilimsel araştırmanın amacı "*dil dışındaki anlamlama dizgelerinin işleyişini belirleyip ortaya koymaktır.*" (Barthes, 1979: XII, XVI, 93). Roland Barthes "*Çağdaş Mitler*" adlı kitabında mitlerle karşılaştırılan medyatik anlatıların konumunu tanımlamaktadır. Mitlerin özü konuları tartışılmaz kılmaktır, bunu da onları maskeleyerek değil, doğallaştırarak apaçık bir gerçeklik kılarak yapmaktadır. Örnek olarak Afrika'nın sömürgeci kurtulması sürecinin en sıcak döneminde Paris Match'in kapağında Fransız bayrağını selamlayan asker üniformalı bir "siyahi" imgesiyle emperyalizmi yadsımadan emperyalist bir ileti taşır. Sömürgecilerimizde de kendi evimizde gibiyiz. Bu ileti olduğu gibi alınır çünkü sömürgeciliğin haklı olduğunu düşünenlerin beklentileri doğrultusundadır. Barthes yönlendirme anlamında her tür yorumdan uzaklaşır. "Mit hiçbir şeyi gizlemez; işlevi biçimi bozmaktır, ortadan kaldırmak değil. Kavramın biçime göre hiçbir gizliliği bulunmaz: Miti açıklamak için bir bilinçaltına hiç gerek yoktur." "Mit bir dil uçuşudur." (Maigret, 2016: 149-150).

Göstergelerin temel işlevi, bildiriler aracılığıyla düşünceleri iletmektir. Göstergebilim çalışmalarında düz anlam, gösterilenin nesnel ve olduğu gibi görünmesidir. Yan anlam ise göstergeye biçimi ve işlevi nedeniyle ek anlamlar katmaktadır. *Örneğin bir üniforma bir düzeyi ve bir işlevi düz anlam olarak bu düzey ve işleve bağlanan saygınlık ve etkileycilik yan anlam olarak vermektedir. Mizahi anlam ise her ikisinden farklı olarak farklı bir duruma gönderme yapma şeklindedir* (Guiraud, 2016:21.45.46). Bu çalışmada Roland Barthes'in görüşlerinden yola çıkılarak sosyal medyada kullanılan mizahi capsler; düz anlam, yananlam ve simge gibi kavramlar

ekseninde değerlendirilerek ortaya çıkan mesajlar analiz edilecektir. İnternet caps'leri fotoğraf, video, gif, animasyon gibi birbirinden farklı şekilsel formlarda yaratılsa da bu çalışmada fotoğraf tabanlı internet caps'leri gösterge bilimsel analiz yöntemiyle incelenerek mizahi anlamın ne şekilde yaratıldığı ortaya konulacaktır.

Bu çalışma spor konusu bağlamında, Türkiye'de gündelik yaşamda sosyal medya kullanıcılarının sevinçlerini, üzüntülerini capsler aracılığıyla nasıl ortaya koyduklarının analizini içermektedir.

3.1. Evren ve Örneklem

Çalışma kapsamında sosyal medyada yer alan ve geniş kitlelere yayılan Türkçe capsler, spor kavramı bağlamında analiz edilecektir. Çalışmada kullanılan capsler, www.incicaps.com sitelerinden rastlantısal örneklem metoduyla seçilmiştir.

3.2. Analiz

Capsler genel itibariyle photoshop, fotoğraf ya da yazı entegrasyonuna dayalı bir metotla oluşturulmuştur. Capslerde özellikle söz, zaman zaman da hareket, kimi zaman da söz ve hareket komiğine dayalı bir mizahi durumdan bahsetmek mümkündür. Bu capslerde yine genel olarak belli bir uyumsuzluğa dayanan ve alışlagelmiş algı düzeyini ters düz eden bir durum söz konusudur.

3.3. Spor Konulu Capsler

Tablo 1. Sporcular

1	2	3
		
Hayyddii bismillah	haydee bree oturmaya mı geldik	SAKATLARINIZI İÇİN HÂLKIMIZAN ÖZÜR DİLERİM ONLARDA PRİMLERİNİZİ VERİLMİŞİN BİZDE
Düz Anlam	Yan Anlam	Mizahi Anlam
1-Basket atan sporcunun fotoğrafı	1-Atışın başarılı olması için bir dua.	1-İnanç ile spor arasındaki bağlantı
2-İki farklı takım oyuncularının fotoğrafları.	2- Bir pozisyon da top karşısında futbolcuların hareket durumu	2- Futbolun oynanış tarzını düğün törenlerine gönderme yaparak gösterimi.
3- İki ünlü futbolcunun resmi	3- İki futbolcunun üzüntüsüne yer verme	3- Üzüntü yaratan sebeplerin farklılığı

Kaynak: <http://www.incicaps.com/>

Yukarıdaki capsleri temelde mizahta uyumsuzluk kuramı bağlamında değerlendirmek mümkündür. Uyumsuzluk kuramının ardındaki temel düşünce çok genel ve oldukça basittir. Nesnelere, bu nesnelere ait özellikleri, olaylar, vs. arasında belirli kalıpların bulunmasını beklediğimiz düzenli bir dünyada yaşamaktayız. Bu kalıplara uymayan herhangi bir şey başımıza geldiğinde güleriz (Morreall, 1997: 25). Birinci resimde Müslüman olmayan birinin, “bismillah” diyerek besmele çekerek basket potasına atışta bulunması bizlere komik gelmektedir. Çünkü Müslüman olmayan birinden böylesi bir davranış beklenmemekte ve böylesi bir davranış karşısında da şaşırılmaktadır. İkinci capste ise belli bir düzen ve disiplin içerisinde olması beklenen futbolculara ait resimdeki duruş pozisyonları bizlere geleneksel harmandalı oyununu hatırlatmaktadır. Zaten capsin altındaki “hayda bre” yazısı da capsini tamamlamaktadır. Üçüncü capste ise, farklı milletlerden futbolcuların gözü yaşlı hallerini dile getiren durumlar söz konusudur. Buradaki komik ve eleştirel durumun temelinde futbolcuların değer yargılarına bir gönderme vardır. Yabancı futbolcu sakatlanıp bir diğer maçta oynayamayacağına ağlarken bizdeki futbolcu ise pirim alamayacağı için ağlamaktadır. Buradaki karşılaştırma daha önce de ifade edildiği gibi değer yargılarına ve futbol ahlakına bir gönderme niteliği taşımaktadır.

Tablo 2. Hakemler

Düz Anlam	Yan Anlam	Mizahi Anlam
<p>1-Fatih Terim ile yan hakemin yan yana olduğu fotoğraf.</p> <p>2- Her iki karede antrenörlerin resimleri.</p> <p>3-İki farklı takımdan fotoğraflar</p>	<p>1-Hakemin telefonuna bakarken bir resmi ya da bilgiyi göstermesi.</p> <p>2- Gol sevinci.</p> <p>3- Bir durum ya da olay karşısındaki tavırları</p>	<p>1-Hakeme ile antrenörler arasındaki gergin ilişkiye gönderme yapılması.</p> <p>2- Gol sevincini yaşama şekilleri arasındaki farklılıklar.</p> <p>3- Farklı kültürde ve ülkelerdeki davranış şekillerine dikkat çekmek</p>

Kaynak: <http://www.incicaps.com/>

Mizah uyumsuz kalıpların çarpışmasıyla oluşturulan zihinsel sarsıntılar sağlanmak zorundadır. Her türlü durum ya da konuya sarsıntıyı sağlayacak olan uygun

ya da uygun biçimde uygunsuz bir arabozanı zihinde oluşturmak zorundadır (Koestler, 1997: 99). Yukarıdaki capslerde de zihinsel sarsıntılar oluşturan ve alışlagelmiş durumları yansıtan birtakım görsel ve tezat yazılardan bahsetmek mümkündür. Daha çok teknik direktörlerin belli bir hoşgörü atmosferinde eleştirildiği yukarıdaki capsler fotoğraf ve yazı bütünlüğü içerisinde değerlendirilmelidir. Birinci capste kendisinden telefonunu isteyen ya da kendisine bir resim gösteren futbolcuya karşı belli bir tavır içerisinde yaklaşan bir antrenörün durumu tarif edilmektedir. Resimdeki antrenör Fatih Terim'dir. Genelde sınırlı, heyecanlı ve bir o kadar da çabuk tepki veren biri olarak tanınan Fatih Terim'in stadyum içerisindeki bir futbolcu ile olan diyaloguna, "yaz ben de seni seviyorum", şeklinde bir alt yazı ile tersten bir okuma yapılmıştır. Böylesi heyecanlı ve çabuk tepki veren bir antrenörden beklenmedik bir açıklama ya da capste olduğu gibi bir cevap bizlere komik gelmektedir. İkinci capste, antrenörlerin gol sevincine bir gönderme vardır. Yabancı antrenör gole belli bir seviye ve disiplin içerisinde sıradan bir tepki verirken bizdeki antrenör ise gol sevincinden ne yapacağını bilemez bir halde kendi futbolcusuna tekme tokat girmektedir. Buradaki normal ve anormal tepki arasındaki uçurum bizlere komik gelmektedir. Burada ayrıca teknik direktörlerin davranışlarını kontrol edemeyişlerine yönelik kapalı bir eleştiriden bahsetmek mümkündür. Üçüncü capste yine antrenörlerin kendilerini belli bir disiplin içerisinde kontrol edip edemediği düşüncesi üzerinden bir eleştiri ile karşılaşırız. Yabancı antrenör gol kaçınca bu durumu büyük bir olgunluk ve sakinlik içerisinde karşılarken bizdeki antrenör ise ortalığı ayağa kaldırmakta, büyük olayların çıkmasına zemin oluşturmakta, kendisini ve kendi futbolcularını hırpalamaktadır. Buradaki caps aynı zamanda normal ve anormal antrenör davranışlarının karşılaştırılması niteliğindedir.

Tablo 3. Taraftar

Düz Anlam	Yan Anlam	Mizahi Anlam
<p>1-Maç çıkarken verilen resimler.</p> <p>2-İki farklı ülkede maça giden kadınların resimleri.</p> <p>3- Osmanlı sarayı ve önündeki kalabalığı</p>	<p>1-Maç esnasındaki düzen ve tertip.</p> <p>2- Kadınların fiziksel özellikleri.</p> <p>3- Kalabalığa ve kuyruğa dikkat çekme.</p>	<p>1-Maç öncesi ve sonrasında çıkan olaylara dikkat çekme.</p> <p>2-Kadınların maç esnasında yaptıkları hareketler.</p> <p>3- Osmanlı sporun</p>

gösteren resim.		ismine ve imajına yönelik yaklaşım.
-----------------	--	-------------------------------------

Kaynak: <http://www.incicaps.com/>

Gülünç, yani gülmeyi yaratan güç genel itibarıyla gülmenin nesnesinde değil, gülen kişinin kendisindedir (Baudelaire, 1997: 11). Gülme ya da mizahın daha çok geleneksel kalıpları içerisinde değerlendirilmesini düşünen Baudelaire göre, toplumsal kabul ve redlerimiz aynı zamanda bizlerin mizah havuzumuzu oluşturmaktadır. Yani bize komik ya da mizahi gelen bir başka kültürdeki için sıradan gelebilmektedir. capslerde de böylesi bir durumdan bahsetmek mümkündür. Yukarıdaki capslerde temelde taraftarların saha içi ve dışı tavırları eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Birinci capste yabancı futbolcular sahaya belli bir centilmenlik ve hoşgörü içerisinde girerken bizdeki taraftarlar sahayı adeta ateş ve sis çemberine döndürmektedir. Bu capste saha içi şiddet ve taraftar fanatizmine bir göndermeden bahsetmek mümkündür. İkinci capste taraftar fanatizmi bayan fotoğrafları üzerinden okunmuştur. Aslında burada taraftarların ister erkek isterse bayan olsun fanatizimden uzak olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Üçüncü capste ise adı Osmanlı spor olan takımın bilet kuyruğundaki durumu tarihsel bir mizansen ile resmedilmiştir.

Tablo 4. Hakemler

	1- 2- 3-	Düz Anlam	Yan Anlam	Mizahi Anlam
<p>1-Hakem ve futbolcuyu gösteren üç fotoğraf</p> <p>2-Futbolcu ve hakem fotoğrafı</p> <p>3-Bir bomba imha görevlisinin fotoğrafı</p>	<p>1-Kırmızı kartın verilmesi</p> <p>2-Futbolcunun hakem karşısındaki hali</p> <p>3-Trabzon-Fenerbahçe maçına dikkat çekmek</p>	<p>1-Hakemlerin kırmızı kart göstermesine olan sebepleri mizahı açıdan görme</p> <p>2-Çarşı ve pazarda para isteyen çocuklara ve toplumsal sorunlara dikkat çekmek.</p> <p>3-Maçı yönetecek hakemin korunma şeklinin maçın nasıl geçeceğini,</p>		

		maçta çıkabilecek şiddet eylemlerinin seviyesine dikkat çekmek
--	--	--

Kaynak: <http://www.incicaps.com/>

Bir insanla birlikte bir şeye gülmek gülünen şey çok saçma bile olsa o insanla yakınlaşmak demektir. gerçekten de mizahın bu yönüyle bütünleştirici bir etkisi vardır (Morreall, 1997: 161). Capslerde hakemler genellikle belli bir hoşgörü atmosferi içerisinde eleştirilirken, sosyal medya kullanıcıları aynı zamanda hakemlerle sempatiye dayalı bir iletişim kanalı oluşturmaktadırlar. Yukarıdaki capslerde temelde hakemlerin sahadaki disiplinler ve dominant tavırlarına bir gönderme vardır. Birinci capste saha içi en ufak hareketten nem kapan hakem tavrı eleştirilmektedir. İkinci capste hakeme bir şey aktarırken ya da hakemden bir şey isterken dikkatli olunması gerektiği aksi halde sarı ya da kırmızı kartla futbolcunun kendini saha dışında bulabileceği gerçeğine mizansen bir yaklaşımla eleştiri getirilmiştir. Ayrıca burada futbolcunun hakem karşısındaki bu tavrı, “abi bir milyon var mı?” şeklinde ele alınarak dilencilerin para isteme şekillerine de bir gönderme yapılmaktadır. Üçüncü capste ise saha içi şiddete maruz kalan hakemlerin kendilerini korumak için bomba imha görevlisi kıyafetiyle maça gittikleri göndermesiyle hakemlerin maçlarda can güvenliğinin tehlikede olduğu gerçeğine dikkat çekilmektedir.

4.SONUÇ

İnternette yer alan resimler, resimli metinler, metinler, belirli biçimsel yapılar, videolar ve daha pek çok şey bir caps olabilmektedir. Capslerin kendine has bir dili olması, kullanıldığı ortama göre şekil değiştirmesi, paylaşılarak çoğalması ve yeniden üretilmesi internette bulunan her ortama kolayca ulaşabilmektedir. Capsler iletişimin en sıcak halini ifade etmekte, yazılı iletişime katkı sunmakta, espri, eğlendirme ve yaratıcılığı bir araya getirerek insan iletişimini belli bir hoşgörü atmosferi içerisinde daha etkili kılmaktadır.

Capsler bireylerin fikirlerini özgürce söyleyebilecekleri bir ortam sağlayarak toplumun bir konu etrafındaki görüşlerini dile getirmekte ve bu şekilde oluşturulan içeriklerin sürekli tekrarlamasıyla kabul gören toplumsal algılar oluşturulmaktadır. Bununla beraber, sosyal paylaşım ağlarında bireyler capsler yoluyla kendi kültür özelliklerini yansıtmakta ve yaratıcılıkları ile bu alana katkılar sunmaktadır.

Sosyal medya, demokrasi bağlamında dördüncü kuvvet işlevini yerine getirmektedir. Sosyal medya, topluma demokratik bir nefes alma imkânı sunarken diğer yandan kullanılan içerikler bir takım yankı odaları yaratarak sosyal medya kullanıcılarının benzer içerikleri paylaşmalarına olanak sağlamaktadır. Bireyler kendilerini gittikçe daha haklı görerek aşırılığa ve militanlaşma temayülü göstermektedirler. Sosyal medya kullanıcıları bu capsler üzerinden belli bir hoşgörü atmosferi oluşturmakta ve böylelikle ister kendi isterse de karşı görüş olsun belli bir çizgide iletişim kurabilmektedirler. Ayrıca capslere konu olan kişi ya da kişilerin yine kendilerini belli bir hoşgörü atmosferi içerisinde değerlendirmesine olanak sağlanmaktadır.

Sonuç olarak capsler; bazen amaçların araçsallaştırılması yolu ile ideolojik ve siyasi araç olarak kullanılır. Bazen de hem taraftar hem de karşı görüşle iletişim kurmanın bir yolu olarak kullanılmaktadır. Ayrıca capsler, çoğunlukla bireylerin yaşadıkları sorunlar karşısında çok kısa ve çarpıcı, dikkat çekici, ikna edici mizahi metinler ile sorunlarını dile getirmesine olanak sağlamaktadır.

Capsler siyaset, spor, eğitim, şiddet vb. konulardaki sorunları mizah bir dil ve kelime oyunları ile post modern söylemleri de kullanarak yapı bozumuna uğratmaktadır. Diğer yandan capsler, yerleşik kültürü sözler üzerinden yansıtarak diğer sosyal medya kullanıcılarıyla kendi arasında bir köprü kurmaktadır. En önemlisi de capsler, toplumsal gerginlikleri bir nebze de olsa mizah ve hoşgörü yoluyla azaltma işlevini üstlenmektedir. Sosyal medyada capsleri kullanan ve capslere konu olan kişiler, bir yönüyle en rahat, en uyumlu ve en verimli olan kişiliklerdir. Kendi kendileriyle alay edebilen ve mizah yoluyla öz eleştiri yapabilen ve dünyaya, topluma ve diğerlerine ufak bir tebessümle de olsa hoşgörü içerisinde bakabilenler aynı zamanda sağlıklı bir ruha sahiptirler.

KAYNAKLAR

AKTAŞ, Ö. (2016) "Bir İletişim Yöntemi Olarak Caps/Memes", İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 6 (14): 1-14.

AKYAZI, E., & Akyazı, A. (2013) "Suskunluk Sarmalı Perspektifinden Sosyal Medya", A. Algül, & N. Üçer içinde, Yeni Medya'da Demokrasi: 225-241, Konya: Literatürk.

ALTAY, D., McLuhan. N. Rigel, G. Batuş, G. Yücedoğan, & B. Çoban içinde, (2005) "Kadife Karanlık 21. Yüzyıl İletişim Çağını Aydınlatan Kuramcılar" (2. B: 9-75). İstanbul: Su.

BARTHES, R. (1979) "Gösterge Bilim İlkeleri" ,1.b. , B. Vardar & M. Rifat, Çev., Kültür Bakanlığı Yayınları : 337. Ankara: Meteksan.

BAUDELARIE, C. (1997) "Gülmenin Özü" 1.b., İ. Yalçın, Çev., İstanbul: Iris Yayıncılık.

BAYRAKTAR, Z. (2010) "Mizah Teorileri ve Mizah Teorilerine Göre Nasreddin Hoca Fıkralarının Tahlili", Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

BAYRAKTAR, Z. (2012) "Nasreddin Hoca ve Timur Konulu Fıkraların Gülmede Üstünlük Kuramı Açısından Değerlendirilmesi", Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 1(1).

CASTELLS, M. (2013) "İsyen ve Umut Ağları" 1. b., E. Kılıç, Çev., İstanbul: Koç Üniversitesi.

EŞİGÜL, E. (2002) "Cumhuriyet Dönemi Mizahı Üzerinde Değerlendirmeli Bir Bibliyografya Çalışması", Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

FIRAT, T. E. (2016) "Dijital Mizahın Biçimbozumu: Bobiler.org Örneği", Tarih Okulu Dergisi, 641-655.

- GUİRAD, P.(2016) “Göstergebilim” 3. b., M. Yalçın, Çev., Ankara: İmge Kitabevi.
- GÜVENÇ, A. Ö. (2017) “Anlatıdan Görsele Elektronik Mizah Kültürü”, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 101-112.
- HALMDIENST, K. (2016) “Eine Pragmalinguistische und Diskursanalytische Betrachtung von Bild-Sprache-Texten am Beispiel Der „Flüchtlingskrise“, Wien, file:///D:/CAPS%20 KÜLTÜRÜ/almanca %20tez%20meme.pdf
- KARATAŞ, Ş., & Binark, M. (2016) “Yeni Medyada Yaratıcı Kültür: Troller ve Ürünleri 'Caps' ler”, TRT Akademi, 01(02): 427-448.
- KOESTLER, A (1997) “Mizah Yaratma Eylemi”, çev. Sevinç–Özcan Kabakçioğlu, İstanbul: İris Yayınları.
- KULLAR, U., & İnci, S. (2015) “İnci Caps Kutsal Mizah Kırbağı”, (4 b.), İstanbul: Epsilon.
- MAİGRET, E. (2016) “Medya ve İletişim Sosyolojisi”, (5. b.), H. Yücel, Çev., İstanbul: İletişim.
- MORGER, C. F. (2017) “Memos Gegen Rechts. Eine Medienlinguistische Analyse Von Memos İm Politischen Diskurs Der Durchsetzungsinitiative”, Stockholm Universitat. file:///D:/CAPS%20 KÜLTÜRÜ /mem%20FULLTEXT01.pdf
- MORREALL, J. (1997) “Gülmeyi Ciddiye Almak”, çev.: Kubilay Arsever–Şenar Soyar, İstanbul: İris Yayınları.
- TOSUN, N. B. (2013) “Sanal Gerçeklik Özgürleştiriyor mu?”, A. Algül, & N. Üçer içinde, Yeni Medya'da Demokrasi: 113-135, Konya: Literatürk.
- ÜNSAY, Y. & Ügümü, P. (b.t.), “Türkiye’de Dijital Aktivizmin Mizahi Yüzü: ‘Caps’ler”. [http://www.academia.edu/28744166/ Türkiye _Dijital_Aktivizmin_ Mizahi_ Yüzü_ Capsler.docx](http://www.academia.edu/28744166/Türkiyede_Dijital_Aktivizmin_Mizahi_Yüzü_Capsler.docx)
- VURAL, Z. B., & Bat, M. (2010), “Yeni Bir İletişim Ortamı Olarak Sosyal Medya: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesine Yönelik Bir Araştırma”, Journal of Yaşar University: 3348-3382.
- YILMAZ, Ç. (2017) “İnternet-Ortamlı Mem Çalışmaları: Uluslararası Alanyazına Bir Bakış ve Türkiye’deki Olanaklar”, Global Media Journal, 8(15): 182-207.